



Duna–Tisza Közi Falugondnoki Hírlevél

XV. évfolyam, 71. szám

2012/3.

Módszertan

Sokan megkérdézhetik, mi szükség van a falugondnoki, tanyagondnoki területen módszertanra? Meghatározzuk helyben a feladatainkat és megvalósítjuk legjobb tudásunk szerint! Mégis sokszor kerül minden falu- és tanyagondnok, vagy éppen a szolgáltatók működtetője olyan helyzetbe, hogy szakmai segítségre van szüksége, szeretné megismerni mások jó gyakorlatát.

Egyesületünk 2010. decembere óta fogja össze a Dél-Alföldön a módszertani munkát. Cél a magas szakmai színvonalú munka segítése. Mik azok a problémák, amikkel találkozunk? Idézzünk fel néhányat!

Sokszor a falugondnokok tényleges munkaideje meghaladja az előírt és bérrel ellátott mértéket. A munkavégzéssel járó egyéb költségeket egyes esetekben a tanyagondnoknak kell kifizetniük, mert a fenntartó nem vállalja annak megfizetését (például parkolójegy, telefonszámla, saját gépjármű használata, túlmunka végzése). A gépjármű-kérdés szinte mindenhol problémás: vagy az autó állapota vagy a terepviszonyok miatt. A falugondnok munkaeszköze az autó. Néhány helyen úgy csökkentik a költségeket, hogy a tanyagondnokot a mikrobuszból kerékpárra ültetik, mellyel a tanyagondnoki munka nem látható el.

Szinte mindenütt pontosan és szabatosan vezetik a dokumentációt, ami mögött nem mindig jelenik meg a valós tartalom. A falugondnokságok színvonalát a fenntartó szakmai felkészültsége és a felkészült tanyagondnok önálló munkavégzése nagymértékben meghatározza. Ezért követelmény a szakmai rendezvényeken, továbbképzéseken való részvétel.

A fenntartók kérdéseikkel megkeresik a módszertant, a javaslatokat megfontolják, a jogszabályellenes gyakorlatot megszüntetik, a szakmai segítséget elfogadják.

C. Z. K.

Babits Mihály: A régi kert III.

*Ház, pince, istálló, félszer, körülöttes régi kert,
Elül a mi házunk, emeletes, de mégis fehérre meszelt
zöld ablakokkal; oldalt a szomszédé, alacsony, falusi, nádfödeles
(hányszor kihúztam nyílnak a nádat, indián voltam, ki nyilazva les!)*

*Kert mögött az udvar, a régi félszer ott áll az udvaron
négy vályogoszlopon, benn mosókemencze, mángorló, ócska lom.
A vályogról hull a mész. Az istálló is ott van, rég üres, törött az ablaka:
nagyapám virgonc lovai álltak a jászol előtt valaha.*

*Foltos, szalmás a vályog. A gerendák közt fecskék keringnek. Pincetorok
hüszög, nagy hordók, misztikusan, jó pénz, jó mámorok, kadarkaborok.
Szemközt nagy bálvány fakapu néz ki az utcára, zöldrácsos, szép
S künn a ház előtt évről-évre eszi az utcát az akácos Séd.*

Fotó: Ujvári Sándor





Gyulán tartottuk a szakmai napokat

Berci bácsi emléktáblája

Június 6-án Gyulán tartottunk meg a Falu- és Tanyagondnoki Szakmai Napot, ahol kollégáink mellett polgármesterek, jegyzők is megjelentek, s ekkor hirdettük ki az egyetemistáknak, főiskolásoknak meghirdetett A tanyák értékei című pályázatunk eredményét is.

Békés megye festői szépségű üdülővárosa, Gyula adott otthont legutóbbi szakmai napunknak. A városháza gyönyörű dísztermében mintegy százan gyűltünk össze, köztük azok a fiatalok, akik pályázatunkon sikerrel szerepeltek. A vendégeket dr. Görgényi Ernő, a házigazda település polgármestere köszöntötte. Bevezetőjében utalt arra, hogy a régóta vitámként emlegetett tanyakérdés őket is érinti, hiszen a várost jelentős kiterjedésű tanyavilág veszi körül. Legfőbb céljuk nem lehet más, mint érdemben javítani a külterületek életét. Ezt a gondolatot vitte tovább az alpolgármester, Alt Norbert is, aki korábban tanyagondnoki szolgálatot látott el, még főiskolásként kezdte a hivatását. Kiemelte az önkéntes segítők, a civil kezdeményezések fontosságát. Saját példát is hozott: Gyula határában sikeres tevékenységet folytat a Külterületek Élők Egyeztető Fóruma és a Tanyavilágban Élők Érdekvédelmi Egyesülete. Mára az önkormányzat-



nak is van cselekvési terve, egyebek mellett a gazdaságra, az infrastruktúrára vonatkozóan. Elkülönített pénzalapból az utóbbi időben az úthálózat rendezését, a közbiztonság fejlesztését oldották meg. Újabban pedig a mezőgazdasági program égisze alatt faiskolát létesítettek és a turisztikára, a helyi termékek értékesítésére is odafigyelnek. Az úgynevezett földbank megszervezésével önkormányzati tulajdonú, de elhanyagolt területeket kívánnak hasznosítani, gyümölcsfaültetvények, illetve vetőmagtermelés formájában.

Ha már Gyulára hívtuk össze a találkozózt, szinte adta magát, hogy ezúttal a tanyagondnoki munka ottani tapasztalatairól halljunk. Elsőként az 1-es számú körzet tanyagondnoka, Földi István vázolta fel munkáját. Beszámolójában elhangzott, hogy amíg a városhoz közelebb eső területek minden tekintetben jobban ellátottak, addig a távolabbi tanyák sokkal hátrányosabb helyzetben vannak. Veszélyeztetett helyzetüknél fogva a figyelem is fokozottabb, éppenséggel a tanyagondnoki szolgálat révén. Amiben csak lehet, segítik az ott élő embereket. „Büszke vagyok arra, hogy egy fontos ellátórendszer dolgozója vagyok, s munkámmal hozzájárulhatok a külterületeken élő emberek közvetlen módon hozzájárulhatok a tanyák fennmaradásához is” – mondta Földi István, majd hozzátette, hogy a rászorulókkal kialakult kapcsolatainak mozgatórugója a bizalom. Ezt kollégája, a 2-es körzet tanyagondnoka, Szatmári János is megerősítette. Két éve kezdte a szolgálatot, sokak szemében ő a Jani bácsi. Húszszemélyes mikrobuszával naponta kétszer is bejárja a határt. „Eleinte nehéznek és ijesztőnek tűnt a rám nehezedő felelősség, de mivel tisztában vagyok a szolgálat kompetenciáival, így már nem is olyan vállalhatatlan feladat a segítségnyújtás” – árulta el Szatmári János.





A gyakorlat után az elmélet következett. Dr. Csatári Bálint geográfus, a Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat (MNVH) elnöke a 2008-ban létrehozott hálózatról beszélt. Egyebek közt elmondta, hogy elsősorban a vidékfejlesztésben érintett intézmények, szervezetek együttműködését hivatottak segíteni. Mindemellett az elmaradt térségek felzárkóztatása, a szakmai, politikai és civil szféra közötti párbeszéd lefolytatása is céljaik között szerepel. Eddig mintegy nyolcezer magánszemély regisztrált az oldalukon, akik folyamatosan tájékozódhatnak a pályázati lehetőségekről is. Támogatják például a képzéseket, a hungarikum gyümölcsök termesztését, de a fiatalokról sem feledkeznek meg, legutóbb a falusi építkezés témakörében hirdettek számukra pályázatot. Kisebb kutatások végzését, tervtanulmányok elkészítését ugyancsak patronálnak, valamint segítenek bizonyos kiadványok megjelentetésében. „Vidéken a globális és a lokális világ közötti elmentet hatalmas értékvesztéshez vezethet, ha ezt figyelmen kívül hagyjuk, teljes mértékig kiszolgáltatottá válunk” – figyelmeztetett dr. Csatári Bálint előadása végén, majd egy franci tudós bölcséletét osztotta meg a hallgatósággal: „Gondolkozz globálisan, cselekedj lokálisan!”

A szakmai nap egyik fénypontja volt a Falugondnokok Duna–Tisza Közi Egyesülete által meghirdetett A tanyák értékei című pályázat eredményének kihirdetése. A nappali tagozatos egyetemisták és főiskolások tudományos,

illetve művészeti kategóriában küldhettek be munkákat. Összesen 55 pályamunka érkezett, a díjakra pedig 760 ezer forint állt rendelkezésre. (A díjazottak névsora lapunk 12. oldalán olvasható!) Az alkotásokat héttagú bírálóbizottság (Dr. Csatári Bálint geográfus, kutató, egyetemi docens, az MNVH elnöke; Dr. Czene Zsolt VÁTI kutató; Szabó Gellért, Szentkirály polgármestere, a Magyar Faluszövetség elnöke; Horváth Mari animációs filmrendező; Pintér Lajos József Attila-díjas költő, a Forrás szerkesztője; Körtési Béla operatőr, fotóművész és Borzák Tibor, a Szabad Föld újságírója) értékelte. A gyulai díjátadó ünnepségen Szabó Gellért – aki maga is 25 évig élt tanyán – megjegyezte, hogy a művek olvasása közben témát érző és értő fiatalokkal „találkozott”, akik új



látásmóddal közelítenek a tanyakérdéshez, ez pedig a külterületek jövőjét illetően reménykeltő. Színvonalasak voltak a képzőművészeti és irodalmi alkotások is. Végül tizenhét pályázó kapott elismerést, melyet dr. Csatári Bálint és Csörszné Zelenák Katalin, egyesületünk ügyvezetője adott át. A tervek szerint az ősszel egy konferencián a díjazottak személyesen is előadják majd referátumaikat, a művészeti alkotásokból pedig kiállítást rendeznek.

Ebéd után a terepen folytatódott a szakmai találkozó programja. Elsőként a sióréti tájházat kerestük fel, ahol a hangulatos parasztházban a múlt emlékeivel is megismerkedhettünk. Sem áram, sem víz nincs a portán, itt valóban kikapcsolódhat a vendég. Persze nem véletlenül gyűltünk össze éppen ezen a helyen! A gyulaiak ugyanis elhatározták, hogy emléktáblát emelnek Kemény Bertalannak, aki immáron öt esztendeje nincs közöttünk, de nem múlik el alkalom, hogy ne hoznánk szóba a személyét. Végül a tábla Gyula Város Önkormányzata és a Falugondnokok Duna–Tisza Közi Egyesülete jóvoltából készült el, melynek avatásán Krizsán András Ybl-díjas építész, a Falufejlesztési Társaság elnöke idézte fel „Mindenki Berci bácsija” alakját és munkásságát. Egyebek mellett azt is megemlítette, hogy mások segítéséhez, az összefogáshoz „önző önzetlenség” kell, de ez egyáltalán nem baj, ha olyan emberek teszik, akik képesek az együttgondolkodásra. Kemény Berci közülük jött, közösségteremtőként az apró települések életben tartásáért, az ott élők sorsának jobbításáért emelte fel a szavát. Mostantól a gyulai tanyavilágban is „összefuthatunk” vele.

Gyulai vendéglátóinkkal folytattuk a tanyajárást. Elvittek bennünket a kálváriához, az ősi kunhalmon álló 250 éves műemlékhez, majd a Veres-tanyán kötöttünk ki. A szakmai nap utolsó programja oldottabb hangulatban zajlott, ami nem véletlen, hiszen a sertéshizlalással és húsfeldolgozással foglalkozó Veres család gyulai pálinkával fogadta csapatunkat. Majd megkóstoltuk az általuk készített gyulai kolbászt, ami legalább annyira ízlett mindenkinek, mint a háziasszony kapros túrós lepénye.

Borzák Tibor





Fülöpjakabi termelők között

Egyesületünk Tanyagondnokokkal a tanyákon élőkért! pályázatának része az Alternatív jövedelemszerzési technikák-műhely – Jó gyakorlatok, a tanyák értékeinek bemutatása, a tanyasi megélhetési lehetőségek megismertetése, népszerűsítése című program. A szakmai műhelynek nemcsak az a lényege, hogy kistelepüléseken és a tanyákon élők megismerkedhessenek egy már jól bevált, szilárd alapon nyugvó vállalkozással, gazdasággal. Fontosnak tartjuk azt is, hogy a résztvevők bepillantassanak egy-egy jó ötlet mögé. Lássák a buktatókat vagy éppen útmutatót kapjanak egy már bennük kialakult elképzelés megvalósítására. A sorozat a legkülönbözőbb témákat öleli fel: a biogazdálkodástól kezdve az egészséges élelmiszereken át a megújuló energiaforrások alkalmazásáig mindenre kiterjed.

Első állomásunk Fülöpjakab volt ahol a biogomba- és karfioltermesztés rejtelseivel ismerkedhettünk meg. Csáki Béla, Fülöpjakab polgármestere bemutatta a település gazdálkodásának történetét, hogyan is indult el ez az 1100 fős település a biogazdálkodás útján. Ezután következett Gyöngyösi Sándor biogomba termesztő, aki 1990-ben kezdett családi vállalkozásként laskagombát termesztetni, melynek abban az időben jelentős külföldi piaca volt, hetente 1,5 tonna gombát exportáltak. Tíz évvel később pályázati pénzből fejlesztéseket végeztek, hűtőüzemet és feldolgozóüzemet létesítettek, kezdtek egyre inkább a vegyszermentes gazdálkodás irányába fordulni. A 2008-as válság – mint több más gazdaságot is – a csőd szélére sodorta őket is. Ám a családfő nem törődött bele a helyzetbe, szerette volna újra felvirágoztatni a gazdaságát – de már ökológusként. Így hát belefogott a laskagomba „biosításába”. Elmondása szerint ezt a gombafajt a legkönnyebb bioként termesztetni. Foglalkozik még fehér- és barnacsiperkével, valamint Shiitake gombával is. Eredményességét mi sem bizonyítja

mazó növények szárának és magjának keveréke alkotja, éppen ettől lesz bio, hiszen földjein semmilyen vegyszert nem használnak. A kínai pecsétviaszgombát 2000 év óta ismerik, a keleti gyógyászatban úgynevezett életelixírként tartották számon. Valamennyi népbetegség ellen hatásos, valamint eredményesen alkalmazható a sugár- és kemoterápia kiegészítő kezeléseként is. Ezenfelül jelentős méregtelenítő és immunerősítő hatása van.

A délutáni előadást Polyák Tibor, Fülöpjakab falugondnoka tartotta, aki 1988-ban kezdett növénytermesztéssel



foglalkozni, eredeti szakmája szobafestő. Szülei nem foglalkoztak növénytermesztéssel, csupán konyhakertjüket gondozták. Otthonról mégis a legfontosabb értéket hozta, ami nélkül nem lehet egy jól működő gazdaságot fenntartani: a föld szeretetét. Leginkább karfiolt termeszt, de megtalálható földjén a piros retek, a csemegekukorica, a különböző tökfélék (főzőtök, süttőtök, csillagtök, cukkini), sőt idén belevágott a brokkoli termesztésébe is. Árúját a kecskeméti és a környékbeli piacokon értékesíti.

A gazdálkodó néhány mondatban elmesélte, hogy mire érdemes és mire kell odafigyelni a karfiol termesztése kapcsán. Legfontosabb a jó minőségű vetőmag, a hollandban még sosem csalódott. A termesztés 24 éve alatt kétszer nem volt termés, de az is figyelmetlenségéből történt. A karfiolnak igen magas a vízigénye, melynek kielégítésére saját maga által kialakított öntözőrendszert fejlesztett ki. Polyák Tibor nem biogazdálkodó, de nem használ sok vegyszert. Permetezni évente egyszer szokott, réztartalmú szerekkel védekezik a peronoszpóra ellen, szerves trágyaként pedig baromfitrágyát használ. A virágképződés kezdetekor óvni kell a rózsákat a barnulástól, melynek leggyakoribb módja a levelek összekötése, vagy a rózsákra történő ráhajtatása. Ezeket az intelmeket betartva és a gondos ápolás mellett évente hétszer-nyolcszor lehet palántázni.

Az előadások után a terepen is megtapasztalhattuk a hallottakat. Talán mások nevében is elmondhatom, hogy nagy hatással volt ránk, amit láttunk és hallottunk. A nap végére nemcsak sok-sok tapasztalattal, de egy-egy fej karfiollal is „gazdagabbak” lettünk – a falugondnok gazdától kaptuk kóstolóba.

Kovács Edit



jobban, minthogy a budapesti ökopiacon árusít, ahová köztudottan nagyon nehéz bekerülni.

A kínai pecsétviaszgombát (Ganoderma) Magyarországon egyedülként Gyöngyösi Sándor állítja elő vegyszermentesen. Egyik vásárlója kedvéért kezdett bele a gyógyhatású gomba biotermesztésébe. Két év kísérletezés után jelent meg az első termőtest, ami mára 8500 oltott gombára bővült. A gomba táptalaját a saját földjéről szár-



Hírek

Meghívó Gombára

Gombán, a Rendezvényházban
(Kossuth Lajos tér 21.)
2012. június 27-én, szerdán
szakmai nap lesz.

A programból:

- A település bemutatása
– Lehota Vilmos polgármester
- A tanyagondnok munkája
– Kiss Tibor tanyagondnok
- A tanyák értékei pályázat eredményhirdetés – Dr. Czene Zsolt (Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal)
- Tájékoztató a 2012. évi tanyapályázatról – Dr. Viski József főosztályvezető (Vidékfejlesztési Minisztérium) és Balogh Attila osztályvezető (Vidékfejlesztési Minisztérium)
- Helyi látnivalók megtekintése: lovarda
- Magfalva: A vidék jövője, a jövő vidéke – Géczy Gábor előadása
- Ebéd
- Baráti beszélgetés

Új falugondnokok

Tizenkilenc új falu- és tanyagondnok részvételével indult el az új falugondnoki alapképzés. Hatan Bács-Kiskun megyéből, ketten Pest megyei településről, öten Csongrád megyéből, négyen pedig Békés megyéből jelentkezett a képzésre. Tolna és Hajdú-Bihar megyéből is vannak hallgatók. A vizsgára november végén kerítünk alkalmat.

Babaköszöntő

Murai István nagyrévi tanyagondnoknak május 17-én kislánya született. A 3200 gramm súlyú, 52 cm hosszú Murai Petrát és a szüleit egyesületünk képviselői köszöntik fel a közeljövőben.

Eredményes pályázatok

A Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesületének TÁMOP 1 4 3 Tanyagondnokokkal a miNŐségért – képzési és munkavállalási lehetőségek édesanyáknak című kétéves projekt júliusban indul. A civil és önkormányzati együttműködés jó példája a projekt, mely kismamák szükségleteinek figyelembevételével, önkormányzatok (Cibakháza, Ásotthalom, Kelebia) részvételével valósul meg. Négy kistérségből két helyszínnel 40 nő munkaerőpiacra való visszatérését segítjük képzéssel, komplex szolgáltatásokkal, gyermekfelügyelettel, 23 személy foglalkoztatásával. A projektben szerepel munkáltatói érzékenyítő képzés, szakmai út, dan tapasztalatok adaptálása.

Szeptemberben indul a TÁMOP 551B Álomom a család – Tanyagondnokokkal a családokért a kecskeméti kistérség tanyagondnokok településében című, a falugondnok egyesület által eredményesen pályázott projekt. A kecskeméti kistérség tanyagondnokok településén élő családokért, családok közötti kapcsolatok segítségével, közös tevékenységekkel, családi önszorgító hálózat kiépítésével lehetőséget nyújt képzéssel, tréninggel, családokat támogató komplex szolgáltatásokkal, közösségi rendezvényekkel, négy kismama foglalkoztatásával a munkaerőpiacra történő visszatérésre, valamint a családi értékek, családok megerősítésére is.

Vérnyomásmérő szűrőprogram

A Tanyagondnokokkal a tanyákon élőkért! pályázatban arra vállalkozott a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesülete, hogy azokon a kistérségeken, külterületeken, tanyák térségeiben, ahol a háziorvos nem mindig érhető el, önként jelentkező falugondnokok, tanyagondnokok segítenék a lakossági szűrővizsgálatokat, a magas vérnyomásban (hypertóniában) szenvedő betegek felderítését. Harminc tanyagondnok jelentkezett és vett részt a Csólyospáloson megrendezett programban. Á. Fűrös János polgármester bemutatta a települést, majd Császár János tanyagondnok ismertette sokrétű fel-



adatait. Dr. Tóth Annamária háziorvos és Subicz József mentőbiztost készítette fel a tanyagondnokokat a vérnyomásmérő használatára. Elméletben és gyakorlatban egyaránt elsajátíthatták a vérnyomásmérés fontos szabályait, és a helyes használatához való tudnivalókat.

Négy keréken

A Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitányság Baleset-megelőzési Bizottsága és a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesülete harmadik alkalommal rendezte meg a Falugondnokok négy keréken elnevezésű közlekedéssiemereti versenyt Kecskeméten, a Granada Konferencia, Wellness és Sport Hotelben. A verseny célja: a KRESZ-t

jól ismerő, rendszeresen gépjárművel közlekedők számára egy magasabb szintű megmérettetés lehetőségének megteremtése, balesetmentes közlekedésük elősegítése. A verseny célja továbbá olyan ismeretanyag átadása, mely a versenyzők hasznára lehet a helyes, és jogkövető közlekedési magatartás kialakításába.



Látóúton Hajdú-Bihar megyében

Ahol az ég a földet éri

Amikor kitavaszkodik, egyesületünk falu-és tanyagondnokai útnak indulnak, hogy hazánk egyik megyéjébe látogassanak, megismerjenek több falugondnokos települést, és sok szép látnivalóval gazdagodjanak. Idén a háromnapos látóútunk Hajdú-Bihar megyébe vezetett.

Március végén indultunk útnak. Péntek reggel az első megállónk Kenderesen volt. A várost a Horthy családhoz való kötődés jellemzi, itt született történelmünk nagy alakja, Magyarország kormányzója, altengernagy, Horthy Miklós. Elsőként a Tengerészeti Kiállítóterem és a Néprajzi Kiállítóterem tárgyait, értékeit néztük végig, majd a család kastélya következett. Idegenvezetőnk érdekes történetek mesélésével idézte fel a Horthy család e kastélyban töltött idejét. 1944-ben a németek elhurcolták őket, a kastélyban lévő értékeket, tárgyakat széthordták, tönkretették, a bútorokat, könyveket elégették. Csupán néhány teremben, a falakon látható képek segítségével idézhetjük csak vissza a múltat. Az épület 1950 óta mezőgazdasági szakiskolának és kollégiumnak ad otthont. A közeli Horthy-kriptát Horthy Miklós építtette, a család négy generációjának tagjai nyugszanak itt. Izgalmas epizódokat hallhattunk a családtagok életéről, háborúkról, tengeri csatákról, rejtélyes halálról, feltételezett merényletekről.

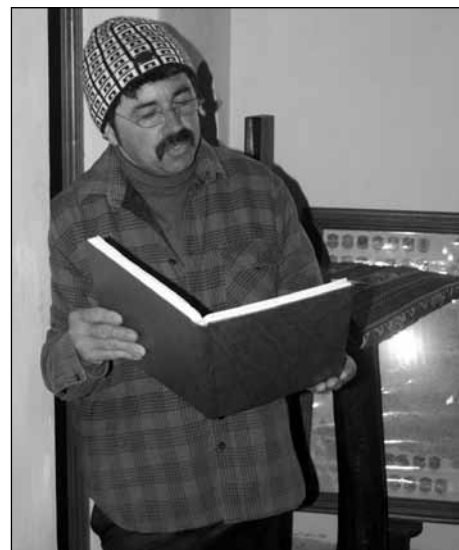
A történelmi múltidézés után Szerepre érkezünk, ahol Boruzs Károly tanyagondnok és a település jegyzője fogadott minket. Bemutatták lakóhelyük cseppet sem könnyű életét, gondjait, feladatait szinte ugyanazok, mint máshol, a lakosok 40 százaléka segélyből él. Ebéd utáni sétánk a falu végére, egy „sokoldalú” fiatalember telkére vezetett, aki építkezik, kertészkedik, méhészkedik és szobrászkodik. A kertész-technikus méhésznek, amatőr szobrásznak, Földesi Lászlónak kezei közül kikerülő szobrok mind-mind a paraszti élet pillanatait, a tanyasi emberek munkával töltött mindennapjait elevenítik fel. A kiállítóteremben elmesélte, hogyan került először agyag a kezébe,



Fotó: Bozóki Imre

hogyan születtek meg az első figurák. Búcsúzóul saját készítésű mézes kényypalinkával kínált bennünket.

Késő délután Püspökladányba, a Karacs Ferenc Múzeumba várták csoportunkat. A kiállítás bemutatja, hogyan éltek az emberek a mocsaras vidéken, a paraszti gazdálkodáshoz milyen eszközöket használtak. Egy másik teremben jellegzetes sárréti ház berendezését láthattuk. Látogatásunkkor a Debreceni Irodalmi Múzeum vándorkiállításának is helyet adtak. Valamikor 1898 őszén Debrecenben egy fiatal lány szíve lángra gyúlt: egy nyilvános felolvasáson megpillantotta a húsz éves Ady Endrét, akinek a verseit már ismerte a napilapokból. Néhány hónap után összeszedve bátorságát, levelet küldött az ifjú költő munkahelyére azt kérdezvén: „Miért olyan szomorú a költészete?” A kérdésre válasz érkezett, majd levelek, üzenetek, versek váltották egymást, anélkül, hogy valaha is találkoztak volna. Mikor Adyt elsodorta Párizs és a Léda-szerelem, a levelezésnek vége lett. A debreceni lány titokban őrizte a leveleket, és lakásában szentélyt állított Adynak. Ám egy irodalomtörténeti nyomozás felfedte kilétét, és a 60 éven át őrzött titok napvilágra került. A kiállítás ennek az ártatlan szerelemnek, fájdalmas, édes titoknak állít emléket,



Fotó: Varga Pál

az egymásnak írt levelek részleteinek bemutatásával.

Már kellőképpen ránk esteledett, mire Berettyóújfaluban elfoglaltuk szálláshelyünket. Vacsorára vártuk a 28 szolgálatot felkaroló Hajdú-Bihar megyei egyesület tagjait, akikkel hosszasan beszélgettünk az este folyamán. Kicsit betekinthettünk Nagykereki, Told, Bojt és Bedő életébe is. Az egyesületük elnöke, Bedő falugondnoka, Zsíros Sándor másnap reggel a falujába invitálta csapatunkat, ahol az előző esti beszélgetésünk a mi bemutatkozásunkkal folytatódott.



Fotó: Varga Pál

Sándor a nap folyamán a segítségünkre volt, és kíséretével ellátogatunk Hosszúpályiba, majd Fülöpre. Hosszúpályiban Berényi András és Varga János tanyagondnok vezetésével megnéztük a pályázatokból felújított település központját, a Zichy kastélyt, ahol jelenleg művelődési ház és könyvtár működik. Fülöpön a polgármester és a falugondnok lelkesen mesélt településük múltjáról, jelenéről, a mindennapi feladatokról, és a jövőbeni terveikről. Szálláshelyünkre indulva még felkerestük a Penészlek községhez tartozó Dózer Horgásztó és Ligetalja Termál Szabadidőparkot, ami valóságos üde színfoltja a környéknek.

A nap utolsó állomása Nádudvar volt, ahol egy fekete kerámiákat készítő híres népi iparművész él és alkot. Fazekas Lajos családjának öt generációja üzte és üzi ezt a mesterséget. Műhelyében szemléltette, hogyan készülnek a mázas és a fekete kerámiák. Kicsiny bemutatótermében vásárlásra is volt lehetőségünk. Másnap reggel felkerestük a helyi Bihari Múzeumot. Egyik állandó kiállításuk az egykori sárréti ember életét hozza emberközelbe. Megtudhattuk, hogyan éltek a pákászok, milyen halfogó eszközöket használtak, hogyan tudták feldolgozni és felhasználni a vízi világ növényeit. A múzeum galériájának kiállítását katonai játékokból rendezték be: hadtörténetünk változatos, magyaros katonaviseleteit, az elmúlt 500 év huszár- és gyalogsági egyenruháit rajzokon

és ólomkatona figurákon mutatják be. Itt sorakoznak Mátyás király katonái, Bocskai hajdúi, és az I. világháború huszárezredei is. A Himnusz kultuszának nyomában címmel időszak kiállítás szól a Szózat és a Himnusz keletkezésének körülményeiről. Nem sok időnk jutott a nézelődésre, mert időben vonatra kellett szállnunk. Hortobágyon az Öregtavi kisvasút indulásra készen várta kis csapatunkat. Megfogadva a jó tanácsot, meleg ruhába öltözve, és némi belső melegítővel felszerelve vágtunk neki a zord, szeles időben a hortobágyi pusztaságnak.

Mi is a hortobágyi puszta? Jókai Mór szerint: egy ismeretlen sziget a szárazföldön, Petőfi szerint: messze, ahol

az ég a földet éri. A Hortobágyi Nemzeti Park 1973-ban alapított hazánk legnagyobb területű nemzeti parkja, Európa legnagyobb összefüggő füves pusztája, 1999-ben felkerült a Világörökség listájára. A kisvonat a Hortobágyi-Halastóhoz vitt bennünket, mely 1400 hektáron terül el és számtalan halfajnak ad otthont. A mesterségesen kialakított tóegység növényvilágát a fokozatosan terjeszkedő mocsári vegetáció jellemzi, sok különleges és védett növényvel. Vízimadárvilága Európában egyedülálló, 300 madárfajt figyelnek meg. A tavaszi és őszi madárvonulások idején a madarak nagy csapatai impozáns látványt nyújtanak. A darvak vonulása a Hortobágy egyik leglátványosabb eseménye. A tanösvényen hosszú sétákat lehet tenni, az út mentén 500–600 méteres távolságokra álló betekintőkől, távcsővel felszerelve megfigyelhetjük a tavak élővilágát. Aki szereti a természetnek ezt a fajta közelségét, annak érdemes erre a vidékre ellátogatnia, és egy napot eltöltenie. Értünk jött a kisvasút, indulnunk kellett. Ha az ember a Hortobágyon jár, akkor a Kilenclyukú híd és a körülötte lévő bazársor sem maradhat ki a programjából. Órányi nézelődés és vásárlás után hazafelé vettük az irányt.

Kissé elfáradva, de élményekkel gazdagodva zárult háromnapos kirándulásuk. Köszönjük az élményt az út szervezőinek, és a Hajdú-Bihar megyei vendéglátóinknak.

Nagy Zsoltné
Csárdaszállás





Vendégségben Kishegyesen

Kincsként őrzött magyarság

Május 19-én immár hagyományos látogatást tettünk Kishegyesen az ottani Női Fórum meghívására. Ásotthalom, Mórahalom, Domaszék, Tiszakürt, Cserkeszőlő és Szatymaz képviselőjében keltünk útra.



Az előző években már többen is jártak közülünk odaát. Kivételesen gyorsan és zökkenőmentesen keltünk át a határon, és hamarosan Kishegyesen találtuk magunkat. A falu határában Zsidai Erzsí várt ránk, és a futballpályához kalauzolt minket, ahol terített asztal és a Fórum tagjai vártak. A kölcsönös üdvözlés (fejenként legalább 80–100 kiosztott puszi), és némi Pelinkovac elfogyasztása után frissen sült lángossal kényeztettek vendéglátóink. Közben Irénke bájos ajándékában gyönyörködtünk. (Dióhéjba tűzött májusi szegfű rezgővel – tüneményes és illatos.) Miközben tápláltuk a testet, a lélek is épült, hiszen a legtöbben máris jóízű beszélgetésbe kezdtünk a Női Fórum tagjaival. Hallottunk családról, unokákról, munkáról, a kis hazai focisták közelmúltbeli sikeréről, közösségről, tervekről. Nem hallottunk viszont nehéz életről, fájdalomról, ellentétokról. Rövidesen indultunk a szokásos kishegyesi körútra, hogy aki még nem járt itt, megismerhesse a falut, aki pedig nem először jött, láthassa a változásokat.

Először az Arany Patkó Póni Lovasklubot kerestük fel. Jó néhány törpelovacska, törpekecske, mandarinkacsa, díjnyertes kutyák, birkák, törpepapagájok – amerre csak néztünk, megannyi kedves, kezes jószág tekintett vissza ránk. Néhány imp-

resszió, kedves élmény: verseny- és rehabilitációs programban résztvevő lovak, rögtönzött lovasbemutató; kedves, közvetlen hangú beszélgetések; gyönyörű virágokkal ékes ház és kert; rengeteg munka; az állatok végtelen szeretete.

Következő állomásunk a templom volt. Itt tudtuk meg, hogy a török uralom után az elnéptelenedett terület benépesítésére Békésszentandrásról 80 családot telepítettek ide 1769-ben. Az új hazában földet kaptak, hamarosan gyökeret vertek, 1788-ban már templomuk építéséhez fogtak. A barokk stílusú templombelső számos művész alkotását őrzi. Sajnos itt is jellemző a gyülekezet látványos fogyása. A fiatalok munka híján elköltöznek, fogy a lélekszám, hígul a korábban 100 százalékosan magyar közösség. A hűvös templomból kilépve a templomkertbe és szoborparkba érkeztünk. A park lelkes helyi fiatalok összefogásának eredményeként szépen ápolt, ahol Mátyás király, valamint a kishegyesi győztes csata tábornokának, Guyon Richárdnak mellszobra

Ezután még betértünk a művelődési ház 400 férőhelyes színháztermébe, ahol éppen néptáncpróbához gyülekeztek a fiatalok.

A Kishegyest határoló Telecskai dombok egyikén lévő temetőben az 1848/49-es szabadságharc utolsó győztes csatájának emléket állító obeliszk, és az I. világháborúban elesettek emlékhelye található. Itt hallhattunk hős tábornokról, hős katonákról, a magyarsághoz mindenáron való ragaszkodásról. Titkosszolgálati megfigyelésekről, az egyszerű ember nagyszerű ellenállásáról a hatalommal szemben. Megható és a határon túli kisebbségi magyarság tiszteletében ismét megerősítő élmény.

A focipálya ebédlőjében elköltött finom ebéd továbbra is jó alkalom volt a beszélgetésre, hiszen a mindennapok rohanásában való megállásról ráérős rácsodálkozásról szólt ez a nap. A Dombos-fesztivál helyszínére érve újabb hangulatos helyen találtuk magunkat, mely ugyancsak a helyi fiatalok összefogásának eredménye a valamikori szemétdomb helyén. Füg-



található. Terveikben további szobrok felállítása szerepel.

Elstátaltunk a Női Fórum Egyesület épülőfélben lévő házához is. A megnyert, de egyelőre ki nem fizetett pályázati pénz miatt lassan halad az építkezés, reményeik szerint jövőre már ott szeretnének fogadni minket. Visszafelé benéztünk az általános iskola aulájába, aminek felújításához a budapesti XVI. kerület nyújtott anyagi segítséget.

gőleges löszfal aljában nagy füves tér és bódító bodzaillat. Megfelelő hely nagyszínpadnak, ahol zenei koncerteket tartanak az évente megrendezett fesztiválokon, ha pedig irodalmi estekhez való kisebb, meghittebb tér kell, annak is kiváló. Mindezt az 1956-os eseményeknek emléket állító Csete György által tervezett Kemence-kápolna teszi teljessé. Ez a hely is az összefogás erejét jelképezi.



Végül az egész nap emlegetett Kátai-tanyára autóztunk, amely méltán a kishegyesiek büszkesége. Nálunk talán erdei iskolának neveznénk, itt egyszerűen „a tanya”. Gyermektáboroztatással, felnőtt csoportok, családok vendéglátásával, lovagoltatással, mindenféle művészeti, kézműves táborok szervezésével foglalkoznak. Évente nyári egyetemnek is helyet

ad a mintegy kéthektárnyi területen, dombtetőn, domboldalon, domb aljában elterülő birtok. A gyönyörű környezetben vendégház, nagyszerű játszótér, állatsimogató, jurta, amfiteátrum, mini horgásztó, iskolakert várja a látogatókat. Lenyűgöző a hihetetlen ötletgazdagság, a minden lépésnél érzékelhető gondosság, a természet és a gyermekek szeretetét láttató egyedi

megoldások sokasága. Mindezt a falusi Kátai-ház újra megerősíti bennünk. A birtokot a falu parkjától kis folyócska választja el, melynek közepén piciny sziget boltívszerűen futtatott vadszőlővel, romantikus esküvők megtartására is alkalmas. És virág, virág mindenhol, és a szíves fogadtatás, ami egész nap kísért bennünket, bárhová mentünk.

Határon túli utazásunk erre a napra véget ért, ismét sok-sok puszi, köszönetek, meghívások, integetések és indulás haza. A kellemesen eltöltött nap után a határátkelés is zökkenőmentesen zajlott ismét. A nap benyomásait összegezve elmondhatjuk, hogy évről évre ugyanolyan szeretettel, remek vendéglátással fogadnak minket Kishegyesen. Példákat láthattunk a magyar közösség összetartására, magyarságuk kincsként való őrzésére, a közösségért való tenni akarás mindent legyőző erejére. Bízom benne, hogy kedves kishegyesi barátaink hozzánk hasonlóan a mi családi napunkon ugyanilyen jól érzik majd magukat.

Vidácsné Lukucz Éva

Tiszainoka példát mutatott

A Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesülete a Vidékfejlesztési Minisztérium által támogatott pályázati program keretein belül Jász-Nagykun-Szolnok megyei szakmai napot szervezett 2012. május 10-én, Tiszainokán.

A helyi nyugdíjas klub hölgytagjai lángossal várták a vendégeket, a program pedig az óvodások műsorával kezdődött. Ezt követően Szendreiné Kiss Erzsébet polgármester asszony bemutatta a 440 főt számláló települést, annak közösségi és gazdasági életét. Kiemelte, hogy a rossz gazdasági helyzet ellenére mindig is törekedett arra, hogy a településen mosolyogva teljenek az ott élők napjai. „Tiszainokán jó élni, de megélni nem lehet” – szögezte le. Nagy János falugondnok is mindent elkövet, hogy az ott élők mindennapjait könnyebbé tegye. Kollégánk beavatta a hallgatókat egy átlagos munkanapjába, mely számára nemcsak munka, hanem hivatás.

A szakmai nap meghívott előadója Simányi Frigyes építész, a Népi Műemlékekért Alapítvány elnöke volt, aki a tájházakról, azok építészeti értékeiről, és jobb kihasználtságáról beszélt. Kitért a hagyományos magyar építészeti-műszaki megoldásokra, külső megjelenésekre. Előadása ötleteket adott a kistelepüléseken lévő tájházak gazdaságos működtetéséhez, látogatottságának növeléséhez. Megfogalmazta, hogy a tájházak fenntartásában a falu- és tanyagondnokok is aktív szerepet

tölthetnek be. *(További gondolatai lapunk 10–11. oldalán olvashatók!)*

Banka Ferenc, Jászszentandrás polgármestere saját példájukat osztotta meg a résztvevőkkel. Budapestről hívtak újságírókat, kiknek bemutatták a helyi turisztikai lehetőségeket, így sikerült egy kis hírverést elérniük. Kása Gabriella, az ásoththalmi szociális intézmény vezetője tanyagondnok kollégájával érkezett Csongrád megyéből. Ásoththalmon ők is üzemeltetnek tájházat a külterületen, de nekik is szükségük volt már új ötletre. Csörsz Zelenák Katalin, a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesületének ügyvezetője beszámolt arról, hogy a közelmúltban az egyesület pályázatot nyert gyesen lévő, illetve gyesről visszatérő munkanélküli hölgyek képzésére és foglalkoztatására. Ennek aktualitása, hogy a képzés egyik helyszíne Cibakháza, mely településsel Tiszainoka körjegyzőségben működik.

Ebéd után közös sétával zárult a nap. A résztvevők felkeresték a helyi tájházat, melyet Simányi Frigyes előadását meghallgatva többen már egészen más szemmel néztek. Persze érdekes volt látni, hogy egy-egy régi szerszám, bútor láttán sokakban „bevillant” a felismerés, talán ők is megpróbálhatnák saját településükön hasonló létesítményt szervezni. Az ötlet adott, a megvalósítás rájuk vár!

Beck Ágnes



Fellendítenék a falusi turizmust a tájházak

Fókuszban a népi kultúra

Simányi Frigyes Tiszainokán elhangzott tanulmányának részletei

1

Úgy véljük, hogy hazánk pozitív vagy negatív megítélését külföldön, elsősorban a hazánkba látogató turisták benyomásai alakíthatják. Azok, akik azért járnak a világot, és azért jönnek hazánkba is, hogy mindenütt felfedezzék, megismerjék a helyi sajátosságokat, szokásokat, értékeket, különlegességeket. Hol vannak és mik a valódi magyar értékek? Vajon hol fog találkozni a külföldi látogatónk valódi magyar sajátossággal?

Nincsenek égbe nyúló hegyeink, síparadicsomaink, vízeséseink, vadrezervátumaink. Nincsenek román és gótikus katedrális csodáink, érintetlen állapotban fennmaradt váraink, eredeti berendezéssel megmutatható és Európa-szerte híres művészek alkotásaival tele kastélyaink.

Nekünk tehát olyan értékekkel kell idecsábítani a külföldieket, ami sajátos, amivel csak mi rendelkezünk, ami miatt érdemes idejönni, és aminek a megismerésével el lehet otthon dicsekedni, elvívva Magyarország egyedülálló és sajátos kulturális kincseinek a hírét. *Ez a valami pedig nem más, mint a népi kultúra, az Európában egyedülállóan gazdag népviselet, a népművészet, a népszokások, a népzene, a magyaros vendégszeretet, a faluk és tanyák nyugalma és egykor mindezek keretét adó népi építészet még megmaradt emlékei.*

2

Népművészetünk Bartók, Kodály és követőik nyomán világszerte ismert és elismert. Néptáncosaink, bárhol is járnak a világban, sikert sikerre halmoznak. Táncmozgalmunk is él és virágzik. Világi és egyházi népszokásainkat egyre több helyen próbálják meg újraéleszteni. A népzene, néptánc leírható, lekottázható, továbbélése biztosítható. A népművészek, népi iparművészek alkotásai múzeumokban megőrizhetők. Egy valami azonban, ha elpusztul, többet nem pótolható, pont az, amely az említett tevékenységeknek egykor szülőhelye és otthona volt, ez a népi építészetünk még megmaradt alkotásai.

3

Hazánk még megmaradt népi építészeti emlékei között kiemelkedő jelentőségük van a tájházaknak, valamint a pincefaluknak. A tájházak, néhány kivételtől eltekintve állami, önkormányzati tulajdonban vannak és múzeumi jelleggel látogathatók. Az hogy a XXI. században, egy ország közel 350 népi épületet vagy épületegyüttest, berendezve, tájház formájában, az eredeti helyén megőrizzen, védjen, gondozzon, egyedülálló teljesítmény. A magyar népi építészet, egységes karaktere, páratlan formagazdagsága miatt, amúgy is szigetként jelenik meg, a környező államok népi építészete között, és már csak ezért is érdeklődésre számíthat. Berendezésükkel együtt pedig a magyar nép történetének, kultúrájának, alkotóképességének, tehetségének, páratlan dokumentumai. Nem véletlenül kerültek fel néhány éve a világörökség-gé nyilvánítás városlistájára.

A népi építészet még megmaradt emlékanyaga, ezen belül *a tájházak a magyar népi hagyományok és kultúra terjesztése vonatkozásában, egyedülálló lehetőséggel bírnak, ugyanakkor fenntartásuk, működtetésük okos szervezéssel akár nyereségessé, sőt, szinte azonnal, különösebb beruházás nélkül, gazdaságunk egyik húzó ágazatává válhatnak.*

4

Vizsgáljuk meg, mik ezek a lehetőségek:

A magyar települések mintegy 8–9 százalékban, vagyis minden tizenkettedik–tizenharmadik településben van tájház. A tájházaink jelentős része fűthető, vagy azzá tehető, vagyis nagyrészt nem csak szezonális jelleggel működtethető kulturális objektumok. A falusi turizmus évszakhoz nem kötött látnivalója, akár célpontja is lehet. A tájházak, csakúgy, mint minden más népi műemlék, látogatottság hiányában, vagy annak minimális volta esetén, holt emlékanyaggá válhatnak, ami előbb vagy utóbb akár a pusztulásukat is jelentheti.

5

Ha valaki konkrét céllal kíván megtekinteni egy tájházat, és oda csak

úgy tud bejutni, hogy előtte hosszasan kell keresgélgni a gondnokot, vagy amely a hét végén zárva tart, annak biztos, hogy elmegy a kedve további tájházlátogatástól. Vajon, hogyan lehet ezen a helyzeten változtatni? A tájházakat turisztikai célponttá kell tenni, és a helyszínre kell vinni a látogatókat.

Külföldiek esetében némi szakismerettel rendelkező tolmácsról is gondoskodni kell. Nyári időszakban például kitűnő munkalehetőséget biztosíthat építész, néprajz vagy idegenforgalom szakos hallgatóknak.

6

Már egyetlen tájház és napi egy látogatócsoport esetében is ez a megoldás bevételt eredményezhet a fenntartó részére, amely nemcsak a mindig helyszínen tartózkodó, alkalmazott (gondnok, teremőr) bérét fedezné, de maradna pénz a folyamatos karbantartásra, szükség esetén felújításra, vagy például a legtöbb helyen hiányzó mosdó, mellékhelyiség létesítésére. Lényegében jelentősebb beruházás nélkül, csupán szervezés révén válhatna a falusi turizmus ezen ága gazdaságunk egyik húzó erejévé.

7

Természetesen, a tájházlátogatást párosítani kell más látnivalók megtekintésével. Ezek között azonban lehetnek további, más funkciójú népi épületek is, mint amilyenek a szél-, száraz- és vízimalmok, kovácsműhelyek, kékfestőműhelyek, csárdák, stb., melyek nagy része szintén üzembe helyezhető, működés közben is bemutatható és ez egyúttal hagyományos, illetve ősi mesterségek felélesztését, továbbélését is elősegítené.

Tájházaink jelentős része alkalmas, népművészetünket, néphagyományainkat, népi építészetünket bemutató kiadványaink, könyveink, fotóalbumaink teljes választékának értékesítésére, terjesztésére. A könyvek mellett természetesen nagyobb számú és változatosabb képes levelezőlap, valamint a témával kapcsolatos, vagy akár népzenei CD és DVD lemezek árusítását is biztosítani lehetne.



Tájházak majd mindegyikében van egy-két, nem berendezett, raktárnak használt, vagy éppen üresen álló helyiség. Ezek a helyiségek alkalmasak lennének a környék népművészei termékeinek árusítására. A látogatók tisztességes árért, első kézből, hiteles népművészeti terméket vásárolhatnának.

8

Tájházaink legtöbbjéhez nagyméretű udvar és kertterület tartozik. Ezek alkalmas helyszínei lehetnek hagyományos világi és egyházi népszokások felelevenítésének. Akár szabadtéri lakodalmak, esküvők, disznótorok, felelevenítésére, megtartására, amit a falusi turizmus idegenforgalmi látványosságává lehet tenni, annak minden gazdaságilag is előnyös oldalával együtt.

Múzeumainkban, tudományos intézményeinkben továbbá óriási mennyiségű néprajzi vonatkozású fotó, rajz, és épület felmérési dokumentáció található. Igen kevés az a település, ahonnan ne lenne valamilyen anyag, ha más nem, egy régi képes levelezőlap. Ez az óriási, páratlan értékű archív anyag – több tízezer dokumentumról van szó – valójában holt anyagnak tekinthető. Idegenforgalmi, turisztikai szempontból, mint látványosság, óriási jelentőségű lenne, ha ebből az anyagból a tájház közössége vagy környezetére vonatkozó rajzok, fotók, bekerülhetnének a tájház esetleg kihasználatlan helyiségébe, állandó kiállításként. De a helyiek önbecsülését is növelné, elősegítve a közösségi szellem újraéledését. Ezek az archív anyagok reprint formájában akár árusíthatók is lennének.

Tájházaink legtöbbjében működőképes kemencék, kályhák vannak. Vagyis az épület fűtésével – ami például a vályogból épült házak esetében amúgy is kívánatos lenne – megoldható a téli, tehát egész évi üzemelte-

tésük. A kemencék fűtése lehetőséget nyújtana arra, hogy azokban, a látogató csoportok részére, csupán kóstolóként, kifejezetten olyan pékáru vagy sütemény készüljön, amit annak idején is, ott, a faluban, kemencében sütöttek (helyi érték), és ami mellé oda lehetne tenni egy kupica helyben készített pálinkát (hungaricum). Egykor a Szennai Falumúzeumban ez a vendéglátás élő gyakorlat volt. Ez is munkalehetőséget teremtené egy-két helybélinek. Miként a szakirodalom, levelezőlapok, CD és DVD lemezek, valamint a kézműves és népművészeti termékek árusítása lehetséges, sőt kívánatos lenne a tájházakban, ugyanúgy elképzelhető a helyben készült, kizárólag palackozott pálinka, esetleg bor árusítása is.

9

Kellő számú, és egész évben egyenletesen érkező látogató csoportok esetén nem kizárt, hogy élelmes vállalkozó a tájház közelében büfét, cukrászdát vagy éppen kisvendéglőt nyit, ami újabb munkalehetőséget jelent. Egy jól üzemeltetett és intenzíven látogatott tájház rendkívül sok kulturális, tudományos, kereskedelmi, idegenforgalmi, de még gasztronómiai tevékenységnek is nyújthatna életteret. A népi kézművesek és népművészek, tolmácsok, sütő asszonyok, termék-árusítók, gondnokok, teremőrök, stb. pedig munkahelyet, illetve munka- és értékesítési lehetőséget kapnának.

10

Amennyiben az ilyen újszerű, a vidék, a falvak értékeit és egyúttal egy-egy tájházat is bemutató körutak szervezése bekerülne az idegenforgalmi, turisztikai, utazási irodáink kiemelt feladatai közé, annak haszna – a gazdaságin kívül – több területen is érezhető lenne. Ezek közül nagyon fontos, hogy azokban a falvakban, ahol valamely

helyi érték miatt az újragondolt idegenforgalmunk rendszeresen turistacsoportokat vinne, az érdeklődés hatására nőne a lakók önérzete, a közösségi szelleme. Ettől kezdve fontosnak tartanák az addig esetleg elhanyagolt értékeik gondozását, ápolását, megpróbálkoznának a turisták látogatási idejének meghosszabbítása céljából vállalkozásokat indítani. Vendégmárasztalónak szóba jöhet még olyan helyi kulturális tevékenység is, mint egy helyi asszonykórus, citerazenekar vagy tánccsoport rövid bemutató műsora. De templomi hangverseny is elképzelhető. Vagyis a kiindulási alapnak tekinthető 300–350 tájházzal rendelkező falun kívül további hasonló számú, vagy még több falu életében hozna érezhető pozitív változást.

A másik, talán legfontosabb hozama, erkölcsi jelentőségű. A külföldi turisták egyrészt valóban „magyar” élményekben részesülnének. Némi ismeretet kapnának történelmünkről is. Azt a Magyarországot ismernék meg, amit eddig senki nem mutatott meg nekik. Videofelvételeikkel, emlékeik továbbadásával, valamint az általuk megvásárolt kiadványok, népművészeti tárgyak hazavitelével azok külföldön történő megismerését is elősegítenék, és ezzel nagymértékben hozzájárulnának országunk sokszor megtépzott jó hírének helyreállításához.

11

A tájházak és népi épületek fenntartásával kapcsolatban olyan újszerű pályázatok kiírására van szükség, amely csak tájházak üzemeltetője, utazási irodák, könyvkiadók, népművészek érdekszervezetei, stb. összefogásával valósítható meg.

Simányi Frigyes építész,
a Népi Műemlékekért
Alapítvány elnöke





Gyógynövénytar

Százszorszép (Bellis perennis)

Mi a népies neve?

tavaszfű, pászkamorzsa, rukerc, boglár, bojtoka, perevirág.

Mi jellemzi a növényt?

A fészkesvirágzatúak (Compositae) családjába tartozik. Réteken, legelőkön előforduló, 5-15 cm magasra növő, apró fehér vagy rózsaszín szirmú virágokkal nyíló, évelő növény.

Hogyan gyűjtjük?

Virágzatát, hasznosítják gyógyászati célokra. Kora tavasztól nyílik. A nö-

vény kinyílt virágzatát 1 cm hosszú kocsányrésszel gyűjtik.

Mi van benne?

A növény triterpén szaponinokat, flavonoidokat, poliinek és nyomokban illóolajat tartalmaz.

Mire jó?

A százszorszépet a homeopátiában zúzódások, izomfájdalmak valamint bőrbetegségek kezelésére alkalmazzák. A népi gyógyászatban légúti hurutok kezelésére használták. A növény jó nyálkaoldó hatású.

Mi az érdekessége?

Ha levelét égetjük, füstje elűzi a legyeket és darazsakat.



A tanyak értékei pályázat eredményei

TUDOMÁNY

I. díj

Faragó Melinda (Budapesti Corvinus Egyetem): A fülöpházi tanyak tájvédelmi szempontú vizsgálata

Gere Csilla (Szegedi Tudományegyetem Természettudományi és Informatikai Kar): A Zenta környéki tanyavilág társadalom-földrajzi vizsgálata

II. díj

Miklovics Eszter (Eötvös Loránd Tudományegyetem): A kecskeméti tanyavilág változása

Molnár Gergely (ELTE-BTK Néprajzi Intézet): Tanyai közösségformálódás és modernizáció a Kiskunságban, az orgoványi tanyavilág példáján

Héjja Nóra (Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar): A kútvölgyi tanyavilág története – A Héjja-tanya

Tanács Lejla (SZTE-TTIK): A zákány-széki tanyavilág társadalom-földrajzi vizsgálata

Különdíj

Batiz Károly (Kecskeméti Főiskola Kertészeti Főiskolai Kara): Közvetlen értékesítés a homokháti tanyákon, avagy a Kamra-túra fejlesztési lehetőségei

Fekete Szabolcs (Szent István Egyetem) és **Csomós Bence** (Pannon Egyetem) közös munkája A tanyak értékei

MŰVÉSZET

I. díj

Gallov Péter (Magyar Képzőművészeti Egyetem): Lovasberényi tájak (3 szénrajz)

Berke Péter (Magyar Képzőművészeti Egyetem): Hült helyek 1–3. (akvarell)

II. díj

Molnár Ábel (Szent István Egyetem): Tanya a Hortobágyon (fotósorozat)

Balázs István Balázs (Színház- és Filmművészeti Egyetem): Egy nap a tanyán

III. díj

Gellény Krisztina (SZTE-TTIK): Hol jó? (film)

IRODALOM

I. díj

László Zsuzsanna (Pécsi Tudományegyetem): Párhuzamos világok (vers)

Pintér Zoltán (ELTE-TTK): Dalföldi szárnyak

II. díj

Pusztai Eszter (Szent István Egyetem): Vers

III. díj

Závorszky-Simon Márton (ELTE): Tanyámról (elbeszélés); Tanya nyáron (festmény)

Elsősegély-könyv

A napokban jelenik meg a falu- és tanyagondnokoknak szóló elsősegély-könyv 1000 példányban a Falugondnokok Duna-Tisza Közi Egyesületének kiadásában. A falugondnokok feladatai közé tartozik az is, hogy képesek legyenek a hatékony segítségnyújtásra. A kötet az elsősegélynyújtás alapjait mutatja be, s az elsősegély-nyújtási ismeretek új módszereinek, tapasztalatainak átadására alkalmas.

DUNA-TISZA KÖZI FALUGONDNOKI HÍRLEVÉL

Kiadja:

a **Falugondnokok**

Duna-Tisza Közi Egyesülete

e-mail: info@falugondnoksag.hu

honlap: www.falugondnoksag.hu

iroda: 6000 Kecskemét, Ipoly u. 1/A

Telefonszám:

06-76/507-543

Fax: 06-76/507-544

Szerkeszti:

Borzák Tibor, Csörsz Zelenák Katalin

Sümeгинé Ország Edit, Moiskó Csilla,

Tördelő: **Almási László**

Rajz: **Vida Ágnes**

Engedélyszám: 2.9/776-1/2006

Nyomda: Print 2000, Kecskemét

Megjelent a



támogatásával.